

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Samlivs- og likestillingsavdelingen
Postboks 8036 Dep.
0030 Oslo

REFORMS HØRINGSSVAR – FORSLAG TIL ENDRINGER I BARNELOVEN – BEDRE BESKYTTELSE FOR BARN MOT VOLD OG OVERGREP

Reform er et nasjonalt kunnskapssenter om menn og likestilling. Vi er grunnfinansiert med midler fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, og er organisert som en politisk uavhengig stiftelse. Den offentlige støtten til Reform bunner i behovet for en aktør som har i hovedoppgave å integrere gutter og menn i likestillingsarbeidet - som partnere, medspillere og ansvarlig part med selvstendige behov.

Reform arbeider bredt med ulike temaer som berører gutter og menn. Siden senterets oppstart for 10 år siden har vi hatt mye kontakt med både fedre og mødre som har opplevd til dels sterke konflikter i forbindelse med samlivsbrudd der de ikke vil eller mestrer å fokusere på barnets beste, men på seg selv. Vi har også gjennom bl.a. sinnemestringstilbudet vårt hatt kontakt med særlig fedre som utøver vold mot partner og barn. De fleste av dem har selv vokst opp i familier der enten far eller mor har utøvd vold, og påført skader som har satt preg på alle i familien i lang tid etterpå. Som et kunnskapssenter om menn og likestilling er vi også meget godt kjent med relevant forskning på området.

Generelt om endringsforslagene

På et generelt grunnlag støtter Reform – ressurscenter for menn forslag som medfører at barn beskyttes der det er problematisk knyttet til vold og overgrep hos samværs- eller bostedsforeldre. For at tiltak og forslag til endringer skal komme barn til gode, mener vi det er viktig å være bevisst kunnskapen om hva forskningen sier om barn utsatt for vold fra foreldre/steforeldre.

Hva forskning sier om vold mot barn

I 2007 gjennomførte NOVA (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring) en undersøkelse om barn og unges erfaring med vold og overgrep (Mossige, Stefansen 2007). Hovedfunnene i undersøkelsen viser:

- 20 prosent har opplevd minst en fysisk krenkelse fra mor, 14 prosent har opplevd minst en form for fysisk krenkelse fra far (2007:53).
- 19 prosent av ungdommene oppga milde fysiske krenkelser fra mor, 13 prosent fra far. 3 prosent oppga grove fysiske krenkelser fra mor, og 3 prosent fra far (2007:54).

- Når det gjelder spørsmål om vold som medførte skader, merker og/eller smerter og/eller behov for legehjelp, oppga 3,7 prosent av ungdommene at mor hadde utøvet slik vold, 4,4 prosent oppga at far hadde utøvet slik vold, og 1,3 prosent av ungdommene oppga at både mot og far hadde utøvet slik vold (2007:57).
- 9 prosent av ungdommene oppga å ha vært vitne til mild/grov vold mot mor, 4 prosent oppga å ha vært vitne til mild/grov vold mot far. Av de som hadde vært vitne til vold mot mor eller far, oppga majoriteten at volden ble utøvet av hhv far/stefar eller mor/stemor (2007:81).

Forskning om omfanget av vold i familien viser at barn kan bli utsatt for vold fra mor, far eller begge, samt fra steforeldre. Forskningen viser også at barn kan være vitne til partnervold mot mor, far eller begge, samt mot steforeldre.

Ang. bostedsforelders rett til å beskytte barnet mot vold og overgrep

Reform er enig i at det er viktig å beskytte barn mot all form for vold og overgrep. Høringsnotatet fokuserer særlig på vold og/eller overgrep fra samværsforelder. Lovendringen som foreslås presiserer at det er den forelder som barnet bor fast sammen med som skal nekte samvær dersom det er nødvendig for å hindre at barnet blir utsatt for vold og/eller overgrep. Omfangsforskning viser imidlertid at barn kan utsettes fra vold og overgrep både fra far og mor, og fra mors eller fars nye samlivspartnere. Reform ser ikke at lovforslagene bidrar til bedre beskyttelse av barn som opplever vold og overgrep hos bostedsforelder, enten ved at bostedsforelder utøver volden/overgrepet, eller ved at bostedsforelders nye kjæreste/samlivspartner utøver slike handlinger. Vi mener at dersom lovendringer skal innføres må de utformes slik at de ikke kun fokuserer på å øke beskyttelsen for barn som utsettes for vold fra samværsforelder, men også fra bostedsforelder. Reform ser ingen grunn til at barn utsatt for vold fra bostedsforeldre ikke skal nyte samme beskyttelse som barn som utsettes for vold fra samværsforeldre.

Mulighet for økt konflikt mellom foreldre?

Fra flere hold har det kommet kritikk mot lovforslagene. Advokater, psykologer og andre som jobber særlig med barnefordelingssaker mener lovforslagene legger til rette for økte konflikter og maktmisbruk mellom foreldrene.

Reform tror at dersom forslagene gjennomføres kan de medføre at noen barn kan forhindres fra å bli utsatt for vold og overgrep hos samværsforelder dersom bostedsforelder benytter seg av muligheten for å nekte samvær pga. reell frykt.

Imidlertid tror vi også at dersom lovforslagene blir gjennomført, vil de medføre at noen foreldre vil benytte seg av endringene til å ”stikke kjepper i hjulene” for kontakt mellom barn og samværsforelder selv om det ikke foreligger reell frykt for vold og overgrep. En av grunnene til dette er at høringsnotatet foreslår at bostedsforelder kan nekte samvær ved "reell frykt" for vold og overgrep. Dette er et diffust begrep med diffuse grenser. Hva skal til for at det er reell frykt? Det at grenser og handlinger er diffuse kan medføre misbruk fra bostedsforelder som er i en konfliktsituasjon med

samværsforelder, og ønsker å ramme sistnevnte. Lovforslagene vil dermed ramme uskyldige samværsforeldre og deres barn.

Eventuell lovendring er ikke nok

Reform får mange henvendelser fra fedre som ønsker å benytte seg av vårt sinnemestringstilbud. De fleste er fremdeles i et forhold, noen er samværs- eller bostedsforelder. Grunnen til at de ønsker å delta på Reforms sinnemestringstilbud er at de selv mener de har et sinneproblem som de ønsker å få kontroll på før det går ut over de nærmeste i enda større grad. De ønsker mao. å forebygge mulig vold. Disse fedrene må få hjelp slik at de kan få bukt med sinneproblemet og bli tryggere og bedre omsorgspersoner. Imidlertid har ikke Reform kapasitet til å gi alle som kontakter oss et tilbud. I år har vi så langt hatt mulighet til å ta imot en av fem menn. Grunnen til dette er at vi ikke har økonomiske midler til å gi et tilbud til flere. BLD er gjentatte ganger blitt gjort oppmerksom på dette forholdet. Reform mener det er viktig at BLD også har fokus på at foreldre som ikke mestrer foreldrerollen godt nok, gis reell hjelp til å mestre utfordringer til dette slik at de kan bli gode omsorgsfulle foreldre. Dette kommer også barn til gode.

For ordens skyld: Reform får også henvendelser fra kvinner som har behov for sinnemestringstilbud.

Øvrige endringsforslag

Reform støtter forslaget om at barneverntjenesten får et lovbestemt fritak for taushetsplikten i saker der barnevernet skal gi vitneforklaring i retten (kap. 3).

Høringsnotatet ber om innspill på om barneverntjenesten bør være partshjelper i saker etter barnevernloven og om barneverntjenestens eventuelle dobbeltrolle. Reform har utstrakt kontakt med barnevernstjenesten. Vi har diskutert spørsmålet om barnevernet som mulig partshjelper med dem, og vi har enda til gode å høre fra en ansatt i barnevernet at dette er en god ide. Tvert imot har de fleste vi har hatt kontakt med vært negativ til forslaget om barnevernet som partshjelper. En av grunnene som har gått igjen er at når flere oppgaver pålegges barnevernet uten at det følger med tilsvarende økte ressurser, vil barna bli skadelidende. Reform kan ikke støtte forslag som i realiteten vil være negativ for barn selv om intensjonen bak forslaget er god.

Reform støtter en presisering i barneloven som skal øke dommerens bevissthet om vurdering om saken er egnet for mekling (kap. 7.2). Imidlertid er vi usikre om den foreslåtte tilføyelsen vil øke dommerens bevissthet. Reform foreslår en ytterligere presisering i enten et rundskriv til dommerne eller tilsvarende om at saker med volds- og overgrepssproblematikk som hovedregel ikke er egnet for mekling.

Reform imøteser den varslede forskningen som skal gjennomføres i regi av Nasjonalt kompetansesenter for vold og traumatisk stress (NKVTS), og der det ses på hvordan domstolene i praksis behandler barnelovssaker med vold- og overgrepssproblematikk. Vi imøteser også at resultatene fra denne forskningen tas konstruktivt i bruk.

Reform støtter også forslagene om at myndighetene dekker utgifter til tradisjonell sakkyndigutredninger (kap. 7.3) og at det oppnevnes en representant for barnet (kap. 7.4).

Under forutsetning av at barn som utsettes for vold og overgrep skal ivaretas, er Reform usikker på i hvilken grad lovforslagene i realiteten fører til økt ivaretagelse av barn utsatt for vold og overgrep. Reform er bekymret for at eventuelle lovendringer gir opphav til enda flere muligheter som foreldre i konflikt kan benytte for å hindre den andre foreldres kontakt med barna – også der det ikke foreligger reell frykt for vold og overgrep. Noe slikt vil medføre at disse barna blir skadelidende i enda større grad enn det som er tilfelle i dag.

Behov for balansert og nyansert kunnskapsformidling

Reform har gjennom tidligere høringssvar og innspill til departementet uttrykt at vi ser med uro på en ubalansert framstilling av vold i nære relasjoner. Redaktørene av boken "Barn som lever med vold i familien" skriver bl.a.: "Boken har et hovedfokus på vold fra menn og fedre. Dette er en konsekvens av at det er på dette området forfatterne av boken har sine hovederfaringer. Det betyr på ingen måte at vi underkjenner at kvinner utøver vold mot barn og mot partnere..." (Heltne, Steinsvåg 2011:18).

Redaktørene av boken skriver videre: "Kvinner som utøver vold, og konsekvensene av dette, er et tema som bør få mer oppmerksomhet og bli gjenstand for mer forskning og kunnskapsoppbygging (Sogn & Hjemdal, 2009, Molin & Hartmann, 1999)" (Heltne, Steinsvåg 2011:18).

Når høringsnotateter, underliggende kunnskapsgrunnlag og annen faglitteratur primært presenterer fedre som voldsutøvere gir dette en ubalansert fremstilling av volden. Når kunnskapen som formidles er ubalansert fremstilt, vil den også bli ubalansert forstått av de som mottar den, som for eksempel ansatte i familievernet, barnevernet, sakkyndige og andre aktører. Dette kan føre til at vurderinger og avgjørelser tas på et ubalansert kunnskapsgrunnlag, som igjen kan føre til at barn blir skadelidende gjennom at de for eksempel dømmes til å bo sammen med en voldelig forelder. Dette er selvfølgelig ikke til "det beste for barnet".

Reform ser det som viktig at BLD er bevisst på å rette opp slik ubalansert fremstilling da dette er til barns beste.

Oslo, 30. november 2012

Are Saastad
daglig leder

Referanseliste:

U. Heltne og P. Ø. Steinsvåg (red) (2011). *Barn som lever med vold i familien*. Grunnlag for beskyttelse og hjelp. Oslo: Universitetsforlaget.

S. Mossige, K. Stefansen (red.). (2007). *Vold og overgrep mot barn og unge*. En selvrporteringsstudie blant avgangselever i videregående skole. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).